

Nõukogu järeldused väikelaste hariduse ja hoiu kohta: lapsed tuleb eluks tulevikuuühiskonnas hästi ette valmistada

(2011/C 175/03)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

VÕTTES ARVESSE:

- nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 14. novembri 2006. aasta järeldusi tõhususe ning võrdsete võimaluste kohta hariduses ja koolituses ⁽¹⁾;
- nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 21. novembri 2008. aasta järeldusi noorte 21. sajandiks ettevalmistamise kohta: koole käsitlev Euroopa koostöökava ⁽²⁾;
- nõukogu 12. mai 2009. aasta järeldusi, mis käsitlevad strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal („ET 2020“) ⁽³⁾;
- nõukogu 26. novembri 2009. aasta järeldusi sisserändaja taustaga laste hariduse kohta ⁽⁴⁾;
- nõukogu 11. mai 2010. aasta järeldusi hariduse ja koolituse sotsiaalse mõõtmise kohta ⁽⁵⁾;

TULETADES MEELDE, ET:

haridus- ja koolitussüsteemide tõhususe ja võimaluste võrdsuse parandamine (alates varajasest east ja kogu täiskasvanuea vältel) mängib *Euroopa 2020. aasta strateegia* arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu käsitlevate eesmärkide saavutamisel põhjapanevat rolli ⁽⁶⁾,

KINNITADES VEEL KORD, ET:

ehkki vastutus haridus- ja koolitussüsteemide korralduse ja sisu eest lasub liikmesriikidel, aitab avatud koordineerimise meetodi abil toimuv Euroopa koostöö koos Euroopa Liidu programmide raames pakutavate võimaluste tõhusta kasutamiseks kaasa kvaliteetse hariduse ja koolituse arendamisele, toetades ja täiendades riiklikul tasandil võetud meetmeid ning aidates liikmesriikidel tegeleda ühiste väljakutsetega,

NING VÕTTES ARVESSE:

21.–22. veebruaril 2011 Budapestis toimunud eesistujariigi korraldatud konverentsi *Tiptase ja võrdsete võimaluste pakkumine väikelaste hariduses ja hoius*, kus rõhutati vajadust ühendada väikelaste hariduse ja hoiu kvantitatiivne ja kvalitatiivne mõõde, ning komisjoni teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – *Lapse õigusi käsitlev ELi tegevuskava* ⁽⁷⁾,

VÕTAB TEADMISEKS komisjoni teatise *Väikelaste haridus ja hoid: lapsed tuleb eluks tulevikuuühiskonnas hästi ette valmistada* ⁽⁸⁾.

TÕDEB, ET:

1. Kvaliteetne väikelaste haridus ja hoid ⁽⁹⁾ annab nii üksikisikutele kui ka ühiskonnale tervikuna mitmeid erinevaid lühiajalisi ja pikaajalisi eeliseid. Täiendades perekonna kesket rolli, loob väikelaste haridus ja hoid vajaliku aluse keele omandamisele, edukale elukestvale õppele, sotsiaalsele integratsioonile, isiklikule arengule ja tööalasele konkurentsivõimele. Kui lapse vastuvõtlikkus eas rajatakse kindel alus, on õppimine vanemas eas tulemuslikum ja jätkub tõenäoliselt terve elu jooksul, kusjuures heade õpitulemuste saavutamise võimalused muutuvad võrdsemateks, ühiskonna jaoks väheneb inimese ande kaotsimineku oht ning vähenevad ka avaliku sektori sotsiaal-, tervishoiu- ja isegi kohtukulud.
2. Kvaliteetne väikelaste haridus ja hoid toob kasu kõikidele lastele, kuid eriti sotsiaalmajanduslikult ebasoodsas olukorras olevatele lastele, sisserändaja või roma taustaga lastele ning hariduslike erivajadustega, sealhulgas puuetega lastele. Aidates vähendada õppeedukuse erinevust ja toetades kognitiivset, keelelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, võib see aidata murda ebavõrdsuse ja kõrvalejäetuse ahelat, mis tingib tihtipeale varajase koolist väljalangemise ja vaesuse kandumise ühest põlvkonnast teise.
3. Seoses sellega võib üldise võrdseid võimalusi pakkuva juurdepääsu tagamine kvaliteetsele väikelaste haridusele ja hoiule anda suure panuse *Euroopa 2020. aasta strateegia* edusse ja eelkõige kahe järgmise ELi peamise eesmärgi saavutamisse: vähendada koolist väljalangenud õpilaste määra alla 10 % ning aidata vaesusesse ja sotsiaalsesse tõrjutusse sattumise ohust välja vähemalt 20 miljonit inimest.

⁽¹⁾ ELT C 298, 8.12.2006, lk 3.

⁽²⁾ ELT C 319, 13.12.2008, lk 20.

⁽³⁾ ELT C 119, 28.5.2009, lk 2.

⁽⁴⁾ ELT C 301, 11.12.2009, lk 5.

⁽⁵⁾ ELT C 135, 26.5.2010, lk 2.

⁽⁶⁾ Euroopa Ülemkogu 2010. aasta märtsi järeldused (dok EUCO 7/1/10 REV 1).

⁽⁷⁾ Dok 7226/11 – KOM(2011) 60 lõplik.

⁽⁸⁾ Dok 6264/11 – KOM(2011) 66 lõplik.

⁽⁹⁾ Käesolevates järeldustes mõeldakse mõiste *väikelaste haridus ja hoid* all igasuguseid korraldusi, mille abil pakutakse lastele sünnist kohustusliku koolieani haridust ja hoidu, sõltumata keskkonnast, rahastamisest, lahtiolekuajast või programmilisest sisust, ning see hõlmab eelkooliharidust ja alusharidust. (Allikas: OECD „Starting Strong I“ (2006), lk 7.)

4. Kuna väikelaste haridus ja hoid annab võimaluse avastada varakult õpiraskusi ja ka varakult sekkuda, võib see lisaks aidata avastada haridusalaste erivajadusega lapsi ja, kui võimalik, siis aidata kaasa nende lõimimisele tavakoolidesse.
5. Kuigi liikmesriigid on viimastel aastatel saavutanud üldiselt häid tulemusi väikelaste hariduse ja hoiu parandamisel, tuleb teha täiendavaid jõupingutusi, et saavutada 2020. aastaks strateegilise raamistiku „ET 2020” kohaselt kokku lepitud 95 %-lise osaluse eesmärk ⁽¹⁾, ja eelkõige selleks, et tagada ebasoodsa taustaga lastele parem juurdepääs väikelaste haridusele ja hoiule.
6. Kvaliteetse väikelaste hariduse ja hoiu pakkumine on sama oluline kui selle kättesaadavuse ja taskukohasuse kindlustamine, ning tähelepanu tuleb pöörata sellistele küsimustele nagu keskkond ja infrastruktuur, personal, õppekava, juhtimine ja kvaliteedi tagamine.
7. Vaja on süsteemsemat ja integreeritumat lähenemist väikelaste hariduse ja hoiuga seotud teenustele kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil, kaasates kõiki asjaomaseid sidusrühmi, sealhulgas perekondi, ja tehes eri poliitikaalvõttekondade (nagu haridus, kultuur, sotsiaalküsimused, tööhõive, tervis ja justiitsküsimused) vahel tihedat koostööd.
8. Meeste osakaalu suurendamine väikelaste hariduses ja hoius on tähtis selleks, et muuta hoiakuid ning näidata, et naised ei ole ainsad sobilikud väikelaste hariduse ja hoiuga seotud teenuste pakkujad. Mõlemast soost eeskujude olemasolu avaldab lastele positiivset mõju ning võib aidata kaotada soolisi stereotüüpe käsitlevaid arusaamu. Mõlema soo esindajaid hõlmav töökoht aitab kaasa laste kogemuse avardamisele ning võib samuti aidata vähendada soolist segregatsiooni tööturul.
9. Väikelaste haridus ja hoid saab tihtipeale vähem tähelepanu kui kõik muud haridus- ja koolitustasemed, hoolimata tõenditest, et tõhus panustamine kvaliteetsesse haridusse varajases eas on palju tulemuslikum kui hilisem sekkumine ja annab kogu elu jooksul märkimisväärset kasu, eriti ebasoodsa taustaga inimeste puhul.
10. Eli tasandil on väikelaste hariduse kohta suhteliselt vähe selliseid uuringuid tehtud ja selliseid uurimistulemusi kogutud, millele saaks tugineda väikelaste hariduse ja hoiuga seotud poliitika väljatöötamisel ja rakendamisel liikmesriikides. Olemasolevad uurimistulemused tuleb teha laiemalt kättesaadavateks, lisaks tuleb ulatuslikumalt uurida väikelaste haridust ja hoidu ning selle mõju liikmesriikides,
- võttes arvesse kultuurilisi erinevusi ning pöörates tähelepanu headele tavadele ja kogemustele.

NÕUSTUB, ET:

Meetmed, mille eesmärk on tulla toime nii väikelaste hariduse ja hoiu pakkumisega kõigile kui ka tõsta selle kvaliteeti, võiksid hõlmata järgmist:

1. Kvaliteetsele väikelaste haridusele ja hoiule võrdsetel võimalustel põhineva juurdepääsu tagamine, eelkõige eriti sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevatele lastele, siserändaja või roma taustaga lastele ning hariduslike erivajadustega, sealhulgas puuetega lastele.
2. Tõhusate rahastamismudelite (sealhulgas suunatud rahastamine) väljatöötamine, milles avaliku ja erasektori investeringud on sobivas tasakaalus kooskõlas riigis valitsevate ja kohalike oludega.
3. Hoiu- ja haridusteenuseid käsitlevate valdkondadevaheliste ja integreeritud lähenemisviiside edendamine laste (kognitiivsete, sotsiaalsete, emotsionaalsete, psühholoogiliste ja füüsiliste) vajaduste rahuldamiseks terviklikul viisil, samuti tiheda koostöö tagamine kodu ning väikelaste hariduse ja hoiu teenuste pakkujate vahel ning sujuva ülemineku kindlustamine erinevate haridustasemetega vahel.
4. Väikelaste hariduses ja hoius osaleva personali professionaalsuse toetamine, rõhuasetusega nende pädevuse, kvalifikatsiooni ja töötingimuste parandamisele, ning kõnealuse elukutse prestiiži tõstmine. Samuti poliitika väljatöötamine, mille eesmärk on kaasata väikelaste haridusse ja hoidu sobivalt kvalifitseeritud töötajaid, neid koolitada ja tööle võtta ning parandada soolist tasakaalu.
5. Selliste lapse arengule vastavate programmide ja õppekavade edendamine, mis arendavad nii kognitiivsete kui ka mittekognitiivsete oskuste omandamist, teadvustades samas mängimise tähtsust, mis on varajases eas samuti õppimise jaoks väga oluline.
6. Lapsevanemate toetamine varajases eas laste põhiliste harijate rollis ning väikelaste hariduse ja hoiu teenuseid pakkuvate asutuste julgustamine tegema tihedat koostööd vanemate, perede ja kogukondadega, et tõsta teadlikkust väikelaste hariduse ja hoiu poolt pakutavate võimaluste ning varasest east toimuva õppimise tähtsuse kohta.
7. Kvaliteedi tagamise edendamine kõigi peamiste sidusrühmade (kaasa arvatud perede) osalusel.

⁽¹⁾ Vt järelduste I lisa (ELT C 119, 28.5.2009, lk 7): 2020. aastaks peaks vähemalt 95 % lastest vanuses neli aastat kuni kohustusliku algkooli mineku alguseni osalema väikelaste hariduses. 2008. aastal osales Euroopas väikelaste hariduses ja hoius keskmiselt 92,3 % lastest.

8. Väikelaste haridust ja koolitust käsitlevate Euroopa uuringute ja andmete kogumise edendamine, vajaduse korral koostöös rahvusvaheliste organisatsioonidega, et tugevdada teadmiste baasi, pidades silmas väikelaste hariduse ja hoiu valdkonna poliitika kujundamist ja programmide elluviimist.

KUTSUB SELLEST LÄHTUDES LIIKMESRIIKE ÜLES:

1. Analüüsima ja hindama olemasolevaid kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil pakutavaid väikelaste hariduse ja hoiu teenuseid nende kättesaadavuse, taskukohasuse ja kvaliteedi seisukohast, nagu on märgitud käesolevates järeldustes.
2. Tagama, et paika on pandud meetmed, mille eesmärgiks on tagada üldine võrdseid võimalusi pakkuv juurdepääs väikelaste haridusele ja hoiule ning kindlustada selle kvaliteet.
3. Investeerima tõhusalt väikelaste haridusse ja hoidu pikaajalise majanduskasvu parandamise meetmena.

KUTSUB KOMISJONI ÜLES:

1. Toetama liikmesriike heade tegevuspõhimõtete ja tavade tuvastamisel ja vahetamisel avatud koordineerimise meetodi kaudu.

2. Laiendama väikelaste hariduse ja hoiu valdkonna teadmiste baasi, tuginedes rahvusvaheliste ja kogu EL hõlmavatele teadusuuringutele ja tehes selliste uuringute tulemused kergemini kättesaadavaks.

3. Jälgima ET 2020 strateegilise raamistiku piires edusamme väikelaste hariduses osalemise suurendamist käsitleva ET 2020 eesmärgini jõudmise ning käesolevates järeldustes ulatuslikumat juurdepääsu ja paremat kvaliteeti käsitlevate eesmärkide saavutamise suunas ning andma selle kohta aru.

NING KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES KOMISJONI TOEL:

1. Tegema avatud koordineerimise meetodi kaudu kõiki asjaomaseid sidusrühmi kaasates poliitikaalast koostööd asjakohaste sektoritega (nagu haridus, kultuur, sotsiaalküsimused, tööhõive-, tervishoiu- ja justiitsküsimused), eesmärgiga luua Euroopa tasandil võrdlusnäitajad, mis toetavad väikelaste hariduse ja hoiu valdkonnas poliitika väljatöötamist asjakohasel kohalikul, piirkondlikul ja riigi tasandil.
2. Ilma et see mõjutaks läbirääkimisi tulevase finantsraamistiku üle, kasutama eespool nimetatud eesmärkide edendamiseks tõhusalt kõiki asjakohaseid ELi vahendeid elukestva õppe ja teaduse valdkonnas ning samuti Euroopa struktuurifonde kooskõlas *Euroopa 2020. aasta strateegia* eesmärkidega.